

การทดสอบคุณภาพของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรม
ในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล
Psychometric Evaluation of Moral Competence Scale
in Nursing Practice among Nursing Students

พันทิพย์ จอมศรี *

Pantip Jormsri RN., Ph.D.

อัจฉราพร ศรีภูษณาพรณ **

Acharaporn Sripusanapan RN., Ph.D.

บทคัดย่อ

ความสามารถเชิงจริยธรรมเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการปฏิบัติการพยาบาลที่ช่วยให้พยาบาลมีความสามารถในการรับรู้ประเด็นปัญหาจริยธรรม มีการตัดสินใจเชิงจริยธรรม และมีการปฏิบัติการพยาบาลที่มีจริยธรรม สถาบันการศึกษาพยาบาลมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาและการประเมินความสามารถเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ให้ความพร้อมก่อนเข้าสู่วิชาชีพพยาบาล ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมที่มีคุณภาพ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการทดสอบคุณภาพของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล (Moral Competence Scale-MCS) ที่พัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัย และได้ผ่านการทดสอบกับพยาบาลวิชาชีพ

(Jormsri, 2004) โดยนำแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งประกอบด้วยสถานการณ์ 3 สถานการณ์ที่เป็นประเด็นปัญหาจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล มีข้อคำถามทั้งหมด 65 ข้อ ใช้มาตรวัดลิเกด 5 ระดับ และมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index - CVI) .88 มาทำการทดสอบกับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 จำนวน 163 คน ผลการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์หาองค์ประกอบ (Exploratory factor analysis) พบว่าได้องค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบมีค่าความเชื่อมั่น (Internal consistency reliability) โดยมีค่า Cronbach's alpha coefficients ระหว่าง .72 - .86 และมีข้อคำถามอย่างน้อย 4 ข้อ ทำให้ทั้งชุดของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมฯ มีข้อคำถามทั้งหมด 43 ข้อ สำหรับค่าความเชื่อมั่นของแต่ละสถานการณ์ มีค่า Cronbach's alpha coefficients ระหว่าง .86 - .92 และค่าความเชื่อ

* อาจารย์ ภาควิชาการพยาบาลพื้นฐาน
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการพยาบาลพื้นฐาน
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มันของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมฯ ทั้งชุด มีค่า .94 จากผลการทดสอบคุณภาพของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมฯ ข้างต้น ทำให้ได้แบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลที่มีคุณภาพ ที่จะนำมาใช้วัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลสำหรับนักศึกษาพยาบาลได้

คำสำคัญ : การทดสอบคุณภาพ, แบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรม, การปฏิบัติการพยาบาล, นักศึกษาพยาบาล

Abstract

Moral competence is one significant factor for nursing practice since it helps nurses to have moral perception, moral judgment and moral behavior in nursing practice. Nursing institutes take their responsibilities to develop and evaluate moral competence in nursing students before working as professional nurses. Therefore, a valid and reliable scale is required for measuring moral competence. The purpose of this study was to evaluate the psychometric properties of the Moral Competence Scale (MCS) developed by the researcher for measuring moral competence in nursing practice and tested among Thai nurses (Jormsri, 2004). In this study the MCS including three scenarios presenting moral issues in nursing practice, with 65 items on a five-point Likert format, and its Content Validity Index (CVI) of .88 was tested

in 163 fourth year nursing students. Using exploratory factor analysis, its construct validity was evaluated and it resulted in eight components for all three scenarios including 43 items. Each component consisted of four items at least and all eight components had internal consistency reliabilities with Cronbach's alpha coefficients ranging from .72-.86. The alpha coefficients of three scenarios ranged from .86 to .92, and that of the total MCS was .94. According to its psychometric properties, the MCS has been accepted as a valid and reliable scale for measuring the moral competence in nursing practice among nursing students.

Key words : Psychometric Evaluation, Moral Competence Scale, Nursing Practice, Nursing Students

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความสามารถเชิงจริยธรรมเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการปฏิบัติการพยาบาลที่ช่วยให้พยาบาลมีความสามารถในการรับรู้ประเด็นปัญหาจริยธรรม มีการตัดสินใจเชิงจริยธรรม และมีการปฏิบัติการพยาบาลที่มีจริยธรรม จากสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงในระบบการบริการสุขภาพ เช่น การพัฒนาเทคโนโลยีทางการแพทย์ การรักษาพยาบาลที่มีผลต่อการยืดอายุของผู้ป่วย ร่วมกับการคำนึงถึงคุณภาพชีวิต และการพิทักษ์สิทธิของผู้ป่วย มีส่วนก่อให้เกิดประเด็นปัญหาด้านจริยธรรมในการรักษาพยาบาลมากขึ้น ทำให้

พยาบาลไม่สามารถหลีกเลี่ยงต่อการเผชิญกับปัญหา ด้านจริยธรรมที่เกิดขึ้นได้ สถาบันการศึกษา พยาบาลจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนานัก ศึกษาพยาบาลให้มีความสามารถเชิงจริยธรรม มีการ พัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ที่เน้นจริยธรรม ในการพยาบาล และมีการจัดการเรียนการสอนที่ ส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล มากขึ้น (อรัญญา เชาวลิต และ วันดี สุทธิรงค์, 2544) รวมทั้งต้องมีการประเมินความสามารถเชิง จริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลให้มีความพร้อม ก่อนเข้าสู่วิชาชีพการพยาบาล ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมี แบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมที่มีคุณภาพ ทั้งนี้ แบบวัดที่ใช้ส่วนมากเป็นแบบวัดที่พัฒนาใน ต่างประเทศ ส่วนแบบวัดคุณลักษณะทางจริยธรรม ที่พัฒนาขึ้นในประเทศเป็นแบบวัดที่ใช้ศึกษาใน สถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจง เช่น แบบวัดประเด็น จริยธรรมในการดูแลผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีและเอดส์ ที่พัฒนาโดยอรัญญา เชาวลิต (Choawalit, 1997) และแบบวัดพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษา พยาบาลในหอผู้ป่วยจิตเวช ของเพ็ญพรรณ พิทักษ์สงคราม (เพ็ญพรรณ พิทักษ์สงคราม, 2539) ซึ่งแบบวัดเหล่านี้มีลักษณะเฉพาะที่อาจ ไม่สอดคล้องกับแนวคิดความสามารถเชิงจริยธรรม ในการปฏิบัติการพยาบาล เพื่อให้ได้แบบวัดความ สามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล สำหรับนักศึกษาพยาบาลที่มีคุณภาพ การศึกษาวิจัย ครั้งนี้ได้ทำการทดสอบคุณภาพของแบบวัดความ สามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล (Moral Competence Scale - MCS) ซึ่งเป็น

แบบวัดที่ได้พัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัย ใช้สำหรับประเมิน ความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการ พยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ (Jornsri, 2004) แต่ ยังไม่ได้มีการทดสอบกับนักศึกษาพยาบาล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมมา มาทดสอบกับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ที่กำลัง ศึกษาในภาคการศึกษาที่ 2 มีประสบการณ์ในการ เรียนและการฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่ใกล้เคียงกับ พยาบาลวิชาชีพ จึงน่าจะมีผลความเข้าใจในสถาน- การณ์และข้อคำถามของแบบวัดได้ใกล้เคียงกับ พยาบาลวิชาชีพ ผลของการทดสอบแบบวัดความ สามารถเชิงจริยธรรมฯ จะมีส่วนช่วยให้ได้แบบวัด ที่มีคุณภาพที่จะนำมาใช้วัดความสามารถเชิง จริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลสำหรับนักศึกษา พยาบาลได้

วัตถุประสงค์

เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น และความเที่ยง ตรงของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมใน การปฏิบัติการพยาบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Study)

ประชากร ทำการศึกษาในประชากร คือ นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 จำนวน 192 คน ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปีการศึกษา 2547

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการควบคุมคุณภาพ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล
ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ
เพศ ประสบการณ์เกี่ยวกับปัญหาเชิงจริยธรรม
สถานที่ฝึกปฏิบัติการพยาบาลในปัจจุบัน เป็นต้น

2. แบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมใน
การปฏิบัติการพยาบาล ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น
(Jornsri, 2004) ประกอบด้วยสถานการณ์ ที่เป็น
ปัญหาเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล
ทั้งหมด 5 สถานการณ์ และข้อคำถามจำนวน 80 ข้อ
ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบลิเกิตสเกล 5 ระดับ
เพื่อวัดระดับของการรับรู้ การตัดสินใจ และ
การกระทำเชิงจริยธรรมของผู้ตอบแบบวัดที่สอดคล้อง
กับข้อคำถามต่างๆ ในแต่ละสถานการณ์ จาก
ระดับความสอดคล้องน้อยที่สุด เท่ากับ 1 ถึงระดับ
ความสอดคล้องมากที่สุด เท่ากับ 5

สำหรับการทดสอบแบบวัดความสามารถ
เชิงจริยธรรมฯ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกสถานการณ์ 3
สถานการณ์ ที่เป็นประเด็นปัญหาจริยธรรมในการ
ปฏิบัติการพยาบาลที่มีความใกล้เคียงกับประสบ-
การณ์ในการเรียนและการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของ
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ประกอบด้วย

สถานการณ์ที่ 1: การมีอำนาจในตนเองของ
ผู้ป่วย กับ การให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วย มี 23 ข้อคำถาม

สถานการณ์ที่ 2: การให้ยาผิด กับ การบอก
ความจริง มี 22 ข้อคำถาม

สถานการณ์ที่ 3: การรักษาสัญญา กับ การ
คงไว้ซึ่งการดูแลที่เท่าเทียมกัน มี 20 ข้อคำถาม

คุณภาพของแบบวัด จากการตรวจสอบของ

ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาทางการพยาบาล และ
ด้านปรัชญาและศาสนา 6 คน มีค่าความตรงตาม
เนื้อหา (Content validity index) เท่ากับ 0.88 และ
มีความสอดคล้องภายใน (Internal consistency
reliability) สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค จากการ
ทดสอบในพยาบาลจำนวน 407 คน มีค่าเท่ากับ
0.96 และในแต่ละสถานการณ์มีค่าเท่ากับ .93, .94
และ .89 ตามลำดับ

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการทดสอบแบบ
วัด 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 เป็นการทดสอบเบื้องต้น (pre-
testing) โดยการส่งชุดแบบสอบถามโดยตรงให้กับ
นักศึกษาพยาบาลจำนวน 20 คน ที่ได้จากการสุ่ม
ตัวอย่างแบบง่าย ครั้งที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลจาก
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 จำนวน 172 คน ทำการ
เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการส่งชุดแบบสอบถามให้
กับผู้เข้าร่วมวิจัยโดยตรง ในชุดแบบสอบถาม
ประกอบด้วย 1) จดหมายชี้แจงผู้เข้าร่วมวิจัย เพื่อ
ขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้เข้าร่วมวิจัยโดยตรง
ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนและวิธีการเข้า
ร่วมวิจัย พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาการคืนชุดแบบ
สอบถาม ภายใน 2-3 สัปดาห์ 2) แบบสอบถาม
เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล (Demographic Data
Form) 3) แบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรม
(Moral Competence Scale: MCS) และ 4) แบบ
ยินยอมการเข้าร่วมวิจัย (Informed consent form)
เพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย และให้การ
เข้าร่วมวิจัยเป็นไปตามความสมัครใจ โครงการวิจัย
นี้ ได้ผ่านการพิจารณาและได้รับการรับรองจาก
คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยคณะพยาบาล
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลส่วนบุคคล ทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ สำหรับการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัด ทำการวิเคราะห์หาคุณภาพของข้อคำถาม (Item analysis) หาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal consistency reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคอัลฟา (Cronbach's alpha coefficient) และทำการวิเคราะห์หองค์ประกอบ (Exploratory factor analysis) ของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติกรพยาบาล เพื่อทดสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) โดยมีแนวทางการวิเคราะห์ ดังนี้

- การวิเคราะห์องค์ประกอบแบบ Principal component analysis กำหนดจำนวนองค์ประกอบ ใช้ค่า eigenvalues 1 ร่วมกับการพิจารณา ค่า factor loading อย่างน้อย 0.36 (Norman & Streiner, 2000)

- ค่าความสอดคล้องภายใน (Internal consistency reliability) ของแต่ละองค์ประกอบ แต่ละสถานการณ์ และ ของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมฯ ทั้งชุด อย่างน้อย 0.70

- การตัดข้อคำถาม พิจารณาจากผลการวิเคราะห์คุณภาพของข้อคำถาม (Item analysis) ค่าความสัมพันธ์กับข้อคำถามทั้งหมดในสถานการณ์ (Corrected item-total correlation) อย่างน้อย 0.30 (Ferketich, 1990) รวมทั้งความหมายของข้อคำถาม (Interpretability) ที่สอดคล้องกันในแต่ละองค์ประกอบ โดยจะตัดข้อคำถามที่มีความสัมพันธ์กับข้อคำถามทั้งหมดน้อยกว่า .30 และมีความหมายแตกต่างจากข้อคำถามอื่นในองค์ประกอบนั้นๆ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยประกอบด้วย ค่าความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติกรพยาบาล ที่ได้ทำการทดสอบในนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 โดยนำเสนอผลการวิจัย จากข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล และผลการทดสอบคุณภาพของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมฯ ตามลำดับ

ผลการทดสอบแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมเบื้องต้น (Pre-testing)

ข้อมูลส่วนบุคคล ในการทดสอบเบื้องต้น นักศึกษาพยาบาล จำนวน 20 คน เป็นเพศหญิง ทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100 นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 18 คน (ร้อยละ 90) ส่วนอีก 2 คนนับถือศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม มีอายุเฉลี่ย 21.63 ปี (SD .76) นักศึกษาพยาบาลกลุ่มนี้ กำลังฝึกปฏิบัติการพยาบาลในแผนกต่างๆ ของโรงพยาบาล ได้แก่ การพยาบาลอายุรกรรม การพยาบาลสูติ-นรีเวชวิทยา การพยาบาลผู้ป่วยหนัก การพยาบาลชุมชน และการพยาบาลจิตเวช นักศึกษาพยาบาลจำนวน 13 คน (ร้อยละ 85) ระบุว่าได้รับการสอน หรือ อบรมเกี่ยวกับจริยธรรมในการพยาบาล และจำนวน 7 คน (ร้อยละ 35) มีประสบการณ์เกี่ยวกับปัญหาเชิงจริยธรรม ได้แก่ การให้ยาผิด การไม่เคารพในสิทธิและความเป็นบุคคลของผู้ป่วย และการไม่บอกความจริงกับผู้ป่วยเกี่ยวกับความเจ็บป่วย เป็นต้น ระยะเวลาที่ใช้ในการทำแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.67 นาที (SD 8.58, n = 15)

ความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมฯ โดยวิเคราะห์หาความสอดคล้องภายใน (internal consistency reliability) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคอัลฟา ของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติกรพยาบาลโดยรวม เท่ากับ .96 (n =20) และค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาคของแต่ละสถานการณื เท่ากับ .96 (n =18) .89 (n = 20) และ .90 (n = 19) ตามลำดับ

ผลการทดสอบแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในภาพรวม (Field test)

ทำการทดสอบแบบวัดกับนักศึกษาพยาบาลจำนวน 172 คน โดยมีนักศึกษาที่เต็มใจเข้าร่วมการทดสอบ จากจำนวนแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมฯ ที่ได้รับคืน 166 ชุด คิดเป็นร้อยละ 96.51 แต่เป็นชุดแบบวัดที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ จำนวน 163 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.19 ของชุดแบบวัดที่ได้รับคืน 166 ชุด

ข้อมูลส่วนบุคคล จากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ที่เข้าร่วมการทดสอบ จำนวน 163 คน ส่วนมากของนักศึกษาเป็น เพศหญิง จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 97.54 อายุเฉลี่ย 21.75 ปี (SD .53) นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 155 คน (ร้อยละ 95.09) มีจำนวน 6 คน (ร้อยละ 3.68) นับถือศาสนาคริสต์ นักศึกษาพยาบาลกลุ่มนี้ส่วนมากระบุว่าได้รับการสอน หรือ อบรมเกี่ยวกับจริยธรรมทางการพยาบาล (ร้อยละ 96.32) และระหว่างฝึกปฏิบัติการพยาบาลได้มีประสบการณ์เกี่ยวกับปัญหาเชิงจริยธรรม จำนวน 62 คน (ร้อยละ 38.04)

ค่าความเชื่อมั่น (reliability) จากค่าความสอดคล้องภายใน (internal consistency reliability) ของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรม ได้ค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคอัลฟา ของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมฯ ทั้งชุด เท่ากับ .94 (n= 160) และค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคของแต่ละสถานการณื เท่ากับ .93 (n = 162) .85 (n =163) และ .94 (n =161) ตามลำดับ

การวิเคราะห์คุณภาพของข้อคำถาม (item analysis) ผลการวิเคราะห์ข้อคำถาม ในแต่ละสถานการณื พบว่า มีข้อคำถาม 5 ข้อ ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามอื่น และความสัมพันธ์กับชุดข้อคำถามทั้งหมดค่อนข้างต่ำ ดังนี้ สถานการณืที่ 1 มีข้อคำถามที่ 1 มีความสัมพันธ์กับข้อคำถามอื่นๆต่ำ คือ มีค่าระหว่าง .01 -.22 และข้อคำถามนี้มีความสัมพันธ์กับข้อคำถามทั้งหมดในสถานการณื น้อยกว่า .30 คือ มีค่า .16 สถานการณืที่ 2 มีข้อคำถามที่ 2 และ 4 ซึ่ง ข้อคำถามที่ 2 มีค่าความสัมพันธ์กับข้อคำถามอื่นๆ ต่ำที่สุด คือ ระหว่าง .00 -.18 และมีค่าความสัมพันธ์กับทั้งชุดข้อคำถามต่ำที่สุด เท่ากับ .10 และ สถานการณืที่ 3 มีข้อคำถามที่ 1 และ 2 ซึ่งข้อคำถามที่ 1 มีความสัมพันธ์กับข้อคำถามอื่น ระหว่าง .16 - .62 แต่ข้อคำถามนี้มีค่าความสัมพันธ์กับชุดข้อคำถามทั้งหมดมากกว่า .30 คือ .51 ในเบื้องต้นข้อคำถามทั้ง 5 ข้อไม่ได้ถูกตัดออกจากชุดแบบวัด แต่ได้ถูกนำมาพิจารณาในขั้นตอนของการตัดข้อคำถามของการวิเคราะห์หาค่าประกอบ ทั้งนี้เพื่อให้แบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมยังคงประกอบด้วยข้อคำถามที่มีความหมายและวัดได้เที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

การวิเคราะห์หาองค์ประกอบ (factor analysis) ใช้การวิเคราะห์แบบ Principal component analysis ได้ทำการวิเคราะห์หาองค์ประกอบของความสามารถเชิงจริยธรรมตามสถานการณ์ โดยทำการวิเคราะห์ค่า Bartlett's test of sphericity และ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) ในการพิจารณาความเหมาะสมและความเพียงพอของกลุ่มตัวอย่างกับการใช้สถิติวิเคราะห์หาองค์ประกอบ (factor analysis) ซึ่งผลการวิเคราะห์ พบว่า ข้อมูลที่ได้มีความเหมาะสมและเพียงพอกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยมีค่า Bartlett's test of sphericity ที่มีนัยสำคัญ และค่า KMO ใกล้เคียง 1 ดังนี้ สถานการณ์ที่ 1 $\chi^2 = 1359.4$ ($p = .00$) KMO = .93 สถานการณ์ที่ 2 $\chi^2 = 983.8$ ($p = .00$) KMO = .84 และสถานการณ์ที่ 3 $\chi^2 = 1551.8$ ($p = .00$) KMO = .92

สถานการณ์ที่ 1 ความสามารถเชิงจริยธรรมในสถานการณ์นี้ มี 3 องค์ประกอบ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 16 ข้อ มีค่าความแปรปรวนรวม 61.35 % และค่าความสอดคล้องภายใน เท่ากับ .92

องค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วยข้อคำถาม 7 ข้อ มีค่าความสอดคล้องภายใน เท่ากับ .85 ค่า eigenvalue เท่ากับ 7.51 ค่าความแปรปรวน เท่ากับ 46.94 % และมีค่า factor loading ของข้อ

คำถามระหว่าง .51-.85 ภายหลังจากการพิจารณาคุณลักษณะของความสามารถเชิงจริยธรรมและความสอดคล้องของข้อคำถามทั้งหมดในองค์ประกอบ กำหนดชื่อองค์ประกอบที่ 1 เป็น "การดูแลเอาใจใส่และหาแนวทางให้ผู้ป่วยได้รับความสุขและการรักษาพยาบาลตามความต้องการ"

องค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ มีค่าความสอดคล้องภายใน เท่ากับ .81 ค่า eigenvalue เท่ากับ 1.29 มีค่าความแปรปรวน เท่ากับ 8.04 % และข้อคำถามมีค่า factor loading อยู่ระหว่าง .48-.78 ภายหลังจากการพิจารณาคุณลักษณะและความสอดคล้องของข้อคำถามทั้งหมดกำหนดชื่อองค์ประกอบที่ 2 เป็น "การยอมรับในความรู้สึก ความต้องการ และสิทธิของผู้ป่วยต่อการรับรู้เกี่ยวกับความเจ็บป่วยและการรักษาพยาบาล"

องค์ประกอบที่ 3 กำหนดชื่อเป็น "การให้การพยาบาลที่ดีที่สุด และการยอมรับในการกระทำและผลของการกระทำของตนเอง" ภายหลังจากพิจารณาคุณลักษณะและความสอดคล้องของข้อคำถามทั้งหมด 4 ข้อ มีค่าความสอดคล้องภายใน เท่ากับ .85 ค่า eigenvalue เท่ากับ 1.02 มีค่าความแปรปรวน เท่ากับ 6.37 % และมีค่า factor loading อยู่ระหว่าง .55 -.77 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สถานการณ์ที่ 1 – องค์กรประกอบ ข้อคำถาม น้ำหนักองค์ประกอบ Communalities

	Factor Loadings	Communalities
องค์ประกอบที่ 1		
กรณีของนวลทำให้สุดารับรู้ว่า เธอควรศึกษาและพัฒนาการสื่อสารกับผู้ป่วย.....	.85	.73
สุดาให้การดูแลนวลอย่างใกล้ชิด ทำให้เธอสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงของนวลและ...	.79	.69
สุดารู้สึกยินดี ถ้าเพื่อนร่วมงานสามารถให้การพยาบาลได้ตรงตามความต้องการ....	.68	.54
สุดาตัดสินใจที่จะให้เวลากับนวลมากขึ้น เมื่อเห็นนวลสงบและพักได้ ภายหลัง....	.57	.41
สุดาเชื่อว่านวลจะบรรเทาความทุกข์ทรมานได้ ถ้าได้รับการเอาใจใส่.....	.56	.52
สุดาคิดว่าทีมการรักษาพยาบาลควรวางแผนหาวิธีการที่จะแจ้งให้ผู้ป่วยและญาติ	.53	.50
สุดาเข้าไปพูดคุยกับนวลบ่อยครั้ง เมื่อนวลมีอาการซึมเศร้า หรือคับข้องใจ	.51	.59
องค์ประกอบที่ 2		
สุดาเอาใจใส่ ดูแล และให้กำลังใจนวล โดยให้เวลาในการสื่อสารและทำความ.....	.77	.70
สุดาอธิบายสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นหลังการผ่าตัดกับนวล เนื่องจากสุดาเชื่อว่านวลมีสิทธิ..	.69	.50
สุดาตั้งใจที่จะดูแลนวลให้ดีที่สุดเท่าที่เธอจะทำได้ เนื่องจากเป็นความรับผิดชอบ...	.69	.66
เมื่อนวลเกิดความรู้สึกโกรธ และไม่สามารถควบคุมตนเองได้ สุดาไม่รู้สึกริโกรธ.....	.57	.46
สุดาให้การพยาบาลนวล เพื่อจะทำให้นวลรู้สึกสบาย บรรเทาความทุกข์ทรมาน...	.55	.69
องค์ประกอบที่ 3		
แม้ว่าสุดาจะรู้สึกเสียใจกับการเสียชีวิตของนวล สุดายอมรับกับตัวเอง ว่าได้ทำ.....	.78	.78
สุดาเข้าใจว่าเธอไม่ควรจะเศร้าโศกเสียใจมากเกินไป เนื่องจากสุดาต้องเผชิญกับ...	.75	.70
สุดาเชื่อว่า สิ่งดี ๆ ที่กระทำให้กับนวล สามารถช่วยให้นวลรู้สึกดีขึ้นและผ่อนคลาย..	.70	.71
จากกรณีของนวล สุดาเชื่อว่าเธอได้เรียนรู้เกี่ยวกับการควบคุมความรู้สึกของตนเอง ..	.60	.65

สถานการณ์ที่ 2 ความสามารถเชิงจริยธรรมในสถานการณ์นี้ มี 3 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวนรวม 56.40 % ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 14 ข้อ ด้วยค่าความสอดคล้องภายในเท่ากับ .86

องค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วยข้อคำถาม 6 ข้อ มีค่าความสอดคล้องภายใน เท่ากับ .79 ค่า eigenvalue เท่ากับ 5.19 ค่าความแปรปรวน

เท่ากับ 37.06 % และมีค่า factor loading ของข้อคำถามระหว่าง .44-.78 ภายหลังจากการพิจารณาคูณลักษณะของความสามารถเชิงจริยธรรมและความสอดคล้องของข้อคำถาม กำหนดชื่อองค์ประกอบที่ 1 เป็น “การยอมรับความผิดพลาดของตนเอง และการส่งเสริมผู้ร่วมงานให้มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่”

องค์ประกอบที่ 2 กำหนดชื่อเป็น “ความ

ปรารถนาให้ผู้ป่วยไม่มีความทุกข์ทรมาน และการสนับสนุนให้เพื่อนร่วมงานภูมิใจในการบอกความจริง” ภายหลังจากพิจารณาคุณลักษณะและความสอดคล้องของข้อคำถามทั้งหมด 4 ข้อ มีความสอดคล้องภายใน เท่ากับ .72 ค่า eigenvalue เท่ากับ 1.57 มีค่าความแปรปรวน เท่ากับ 11.24 % และมีค่า factor loading อยู่ระหว่าง .55 –.81

องค์ประกอบที่ 3 ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ มีความสอดคล้องภายใน เท่ากับ .74

ค่า eigenvalue เท่ากับ 1.13 มีค่าความแปรปรวน เท่ากับ 8.10 % และข้อคำถามมีค่า factor loading อยู่ระหว่าง .43 – .90 ภายหลังจากการพิจารณาตรวจสอบคุณลักษณะและความสอดคล้องของข้อคำถามทั้งหมด กำหนดชื่อองค์ประกอบที่ 3 เป็น “ความภูมิใจต่อการยอมรับความผิดพลาดของตนเอง และการชื่นชมเพื่อนร่วมงานในการกระทำสิ่งที่ถูกต้อง” (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 สถานการณ์ที่ 2 – องค์ประกอบ ข้อคำถาม นำหนักองค์ประกอบ Communalities

	Factor Loadings	Communalities
องค์ประกอบที่ 1		
โสภิชไม่พยายามขอร้องหรือโน้มน้าวให้นิภาเก็บความผิดพลาดของตนเอง.....	.78	.55
โสภิชกลัวที่จะรายงานความผิดพลาดของเธอต่อพยาบาลที่หอผู้ป่วยหนักอายุรกรรม	.77	.61
โสภิชเข้าใจและยอมรับในการตัดสินใจของนิภา ที่ต้องรายงานความผิดพลาดของ..	.62	.63
เมื่อโสภิชตระหนักว่า เธอให้ยาปราณีในปริมาณที่ไม่ถูกต้อง เธอต้องรายงาน....	.57	.50
นิภารายงานความผิดพลาดของโสภิชต่อหัวหน้าแผนก เพื่อให้โสภิชจะได้รับการ...	.59	.59
โสภิชยอมรับในความผิดพลาด ทันทีที่รู้ว่าตนเองให้ยาปราณีในปริมาณที่ไม่ถูกต้อง..	.44	.44
องค์ประกอบที่ 2		
โสภิชเสียใจมากเมื่อเธอเห็นปราณีได้รับความทุกข์ทรมารและมีอาการทรุดลง...	.81	.60
นิภาให้เวลาแก่โสภิชเพื่อพูดคุยและให้คำปรึกษา ในระยะที่โสภิชสับสนและวิตก...	.64	.66
นิภาในฐานะที่เป็นทั้งพยาบาลอาวุโส เพื่อนร่วมงาน และญาติ เธออธิบายให้โสภิช..	.58	.54
นิภาอยากให้โสภิชรู้สึกภูมิใจในตนเองที่สามารถยอมรับและรายงานความผิดพลาด	.55	.58
องค์ประกอบที่ 3		
นิภารู้สึกภูมิใจ ที่ตนเองที่ส่วนช่วยให้โสภิชเรียนรู้จากความผิดพลาด	.90	.72
โสภิชไม่ควรจะลงโทษตัวเองและรู้สึกไม่ติดต่อนิภาที่ไม่สามารถเก็บความผิดพลาด	.76	.54
โสภิชรู้สึกชื่นชมที่นิภาไม่เก็บความผิดพลาดไว้เป็นความลับตามที่เธอขอร้อง	.68	.60
นิภาต้องการให้โสภิชได้เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ก่อนที่เธอจะทำรายงาน...	.43	.35

สถานการณ์ที่ 3 ในสถานการณ์นี้ มี 2 องค์ประกอบ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 13 ข้อ มีค่าความแปรปรวนรวม 55.04 % และค่าความสอดคล้องภายใน เท่ากับ .88

องค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วยข้อคำถาม 8 ข้อ มีค่าความสอดคล้องภายใน เท่ากับ .86 ค่า eigenvalue เท่ากับ 5.46 ค่าความแปรปรวน เท่ากับ 42.03 % และมีค่า factor loading ของข้อคำถามระหว่าง .41-.89 ภายหลังจากการพิจารณาคุณลักษณะของความสามารถเชิงจริยธรรมและความสอดคล้องของข้อคำถามทั้งหมดในองค์ประกอบ กำหนดชื่อองค์ประกอบที่ 1 เป็น “การรักษาสัญญา

การยึดมั่นและพัฒนาการดูแล เพื่อช่วยให้ผู้ป่วยได้รับความสะดวกสบาย”

องค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ มีค่าความสอดคล้องภายใน เท่ากับ .82 eigenvalue เท่ากับ 1.69 มีค่าความแปรปรวน เท่ากับ 13.01 % และข้อคำถามมีค่า factor loading อยู่ระหว่าง .38-.89 ภายหลังจากการพิจารณาคุณลักษณะและความสอดคล้องของข้อคำถามทั้งหมด กำหนดชื่อองค์ประกอบที่ 2 เป็น “ความปรารถนาให้ผู้ป่วยได้รับความสุขบนพื้นฐานของการยอมรับในความต้องการและสภาพอาการของผู้ป่วย” (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 สถานการณ์ที่ 3 - องค์ประกอบ ข้อคำถาม นำหนักองค์ประกอบ Communalities

	Factor Loadings	Communalities
องค์ประกอบที่ 1		
วันดีรู้สึกผิด และไม่สบายใจ เมื่อเธอไม่สามารถตอบสนอง สิ่งสำคัญที่มะลิ...	.89	.65
วันดีรู้สึกผิดและไม่สบายใจ จากการที่เธอไม่สามารถรักษาสัญญาที่ให้ไว้...	.78	.67
วันดีรับรู้ว่าการรักษาค่าพูดที่ให้ไว้กับมะลิเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่เธอต้องกระทำ...	.76	.52
วันดียอมรับว่าความสุขของมะลิ เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในวิชาชีพ...	.68	.51
เมื่อมะลิขอความช่วยเหลือ วันดีตัดสินใจที่จะช่วยเหลือมะลิ ถึงแม้ว่าเธอ...	.66	.51
วันดีช่วยเหลือและดูแลมะลิมากขึ้น เมื่อเธอเห็นมะลิมีความพึงพอใจ และ...	.62	.57
เมื่อไรก็ตามที่มะลิมีความรู้สึกไม่ดีต่อการดูแลของวันดี วันดีเข้าใจว่าเธอ....	.52	.38
แม้ว่าวันดีจะมีงานมากและเหนื่อย เธอรับรู้ว่าจะต้องเอาใจใส่ต่อสภาพ....	.41	.38
องค์ประกอบที่ 2		
ขณะที่วันดีพูดคุยกับมะลิ เธอมองที่ดวงตาของมะลิพร้อมกับสัมผัสมะลิ	.89	.74
วันดีรู้สึกยินดีและมีความสุข เมื่อเห็นมะลิพูดคุยและมีความสุข	.88	.77
ในขณะที่อยู่กับมะลิ วันดีรับฟังและให้ความสำคัญกับความต้องการ.....	.83	.75
วันดีต้องควบคุม อารมณ์ และอาการของตนเอง เมื่อรับรู้ว่าการของมะลิ...	.70	.47
วันดีรู้สึกไม่มีความสุข เมื่อเธอเห็นมะลิทนทุกข์ทรมานจากความเจ็บป่วย	.38	.25

แบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล

จากผลการวิเคราะห์หาองค์ประกอบของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลข้างต้น มีการตัดข้อคำถามออกจากชุดแบบวัดจำนวน 22 ข้อ เป็นข้อคำถามจากทั้ง 3 สถานการณ์ จำนวน 7 ข้อ 8 ข้อ และ 7 ข้อ

ตามลำดับ ทำให้ได้แบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลที่ประกอบด้วยประเด็นปัญหาจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล 3 สถานการณ์ จำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น 43 ข้อ สถานการณ์ที่ 1 มีจำนวนข้อคำถาม 16 ข้อ สถานการณ์ที่ 2 จำนวน 14 ข้อ และ สถานการณ์ที่ 3 จำนวน 13 ข้อ ดังนำเสนอในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 องค์ประกอบของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล

สถานการณ์	องค์ประกอบ	จำนวน ข้อคำถาม	ค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาของครอน บาค
1	การมีอำนาจในตนเองของผู้ป่วย กับ การให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วย	16	.92
	I การดูแลเอาใจใส่ และ หาแนวทางให้ผู้ป่วยได้รับความสุขและการรักษาพยาบาลตามความต้องการ	7	.85
	II การยอมรับในความรู้สึก ความต้องการ และสิทธิของผู้ป่วยต่อการรับรู้เกี่ยวกับความเจ็บป่วยและการรักษาพยาบาล	5	.81
	III การให้การพยาบาลที่ดีที่สุด และการยอมรับในการกระทำและผลของการกระทำของตนเอง	4	.85
2	การให้ยาผิด กับ การบอกความจริง	14	.86
	I การยอมรับความผิดพลาดของตนเอง และการส่งเสริมผู้ร่วมงานให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่	6	.79
	II ความปรารถนาให้ผู้ป่วยไม่มีความทุกข์ทรมาน และการสนับสนุนให้เพื่อนร่วมงานภูมิใจในการกระทำสิ่งที่ถูกต้อง	4	.72
	III ความภูมิใจต่อการยอมรับความผิดพลาดของตน และการชื่นชมเพื่อนร่วมงานในการบอกความจริง	4	.74
3	การรักษาสัญญา กับ การคงไว้ซึ่งการดูแลที่เท่าเทียมกัน	13	.88
	I การรักษาสัญญา การยึดมั่นและพัฒนาการดูแล เพื่อช่วยให้ผู้ป่วยได้รับความสุขสบาย	8	.86
	II ความปรารถนาให้ผู้ป่วยได้รับความสุขบนพื้นฐานของการยอมรับในความต้องการและสภาพอาการของผู้ป่วย	5	.82

การอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบ ทำให้ได้แบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรม^๑ สำหรับ นักศึกษาพยาบาล ซึ่งมีความเที่ยงตรง (validity) และความเชื่อมั่น (reliability)

ความเที่ยงตรงของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรม^๑

แบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรม^๑ นี้ ได้ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จากผู้เชี่ยวชาญเป็นอาจารย์พยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญด้านจริยศาสตร์ทางการพยาบาล จำนวน 4 คน และอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านปรัชญาและศาสนาจำนวน 2 คน มีค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา CVI เท่ากับ .88 (Jormsri, 2004) เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเป็นครั้งแรก ค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหามากกว่า .80 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันว่าแบบวัดมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ที่จะใช้วัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลตามขอบเขตของความหมาย และคุณลักษณะที่เป็นองค์ประกอบของแนวคิดที่มีพื้นฐานมาจากคุณค่าการพยาบาลในบริบทของสังคมไทย

นอกจากนี้ได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) รวมทั้งได้วิเคราะห์คุณภาพของข้อคำถาม (item analysis) เพื่อให้ได้แบบวัดที่ประกอบด้วยข้อคำถามที่มีคุณภาพ ภายหลังจากการตัดข้อคำถามที่ไม่มีคุณภาพออกจากแบบวัด จากผลการวิเคราะห์คุณภาพของข้อคำถามของแบบวัด โดยกำหนดค่าความสัมพันธ์ของข้อคำถามกับข้อคำถามอื่นๆ ไว้ไม่

น้อยกว่า .30 (Ferketich, 1990) พบว่า มีข้อคำถามเพียง 5 ข้อ ที่มีค่าความสัมพันธ์กับข้อคำถามอื่นๆ ต่ำ (.10 - .28) แม้ข้อคำถามเหล่านั้นไม่มีคุณภาพตามเกณฑ์ แต่เมื่อพิจารณาความหมายในข้อความของแต่ละข้อคำถาม มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้วัดความสามารถเชิงจริยธรรมได้อย่างชัดเจน ดังนั้นในเบื้องต้นข้อคำถามเหล่านั้นจะไม่ถูกตัดออกจากแบบวัด ทำให้แบบวัดประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 65 ข้อ และถูกนำมาทดสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) เป็นคุณสมบัติของแบบวัดที่สามารถนำมาวัดได้ตรงตามลักษณะของแนวคิดนั้น ๆ บนพื้นฐานของความเกี่ยวข้อง ความสัมพันธ์กันทางทฤษฎีของแนวคิด หรือ คุณลักษณะของแนวคิดนั้น (DeVellis, 1991; Mishel, 1998) สำหรับการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดนี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์หาค่าองค์ประกอบ (principal component analysis) ผลการวิเคราะห์ ทำให้ได้แบบวัดที่ประกอบด้วยองค์ประกอบทั้งหมด 8 องค์ประกอบ และมีข้อคำถามทั้งหมด 43 ข้อ จากทั้ง 3 สถานการณ์ เนื่องจากมีข้อคำถามที่ถูกตัดออก 22 ข้อ ทำให้แต่ละสถานการณ์ประกอบด้วยองค์ประกอบและข้อคำถามตามลำดับ ดังตารางที่ 4 จากลักษณะของแบบวัดที่ประกอบด้วยสถานการณ์ประเด็นปัญหาจริยธรรมที่แตกต่างกัน ทำให้ได้องค์ประกอบที่แสดงให้เห็นประเด็นจริยธรรมที่หลากหลายตามลักษณะประเด็นปัญหาจริยธรรมของแต่ละสถานการณ์ และคุณลักษณะของความสามารถเชิงจริยธรรมของแต่ละข้อคำถาม แต่อาจมีองค์ประกอบ

ที่คล้ายคลึงกัน เนื่องจากชุดข้อคำถามของแต่ละสถานการณ์มีพื้นฐานมาจากคุณลักษณะของความสามารถเชิงจริยธรรมร่วมกัน

เมื่อพิจารณาประเด็นปัญหาจริยธรรมของแต่ละสถานการณ์ มักจะเกี่ยวข้องกับการดูแลผู้ป่วยในระยะสุดท้าย หรือที่ใกล้เสียชีวิต เช่น สถานการณ์ที่ 1 และ 3 เนื่องจากเป็นสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประเด็นทางด้านจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วยในโรงพยาบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการแพทย์ การเปลี่ยนแปลงของระบบการบริการสุขภาพ ที่มีผลต่อคุณภาพการรักษาพยาบาล การช่วยให้ผู้ป่วยมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้น ร่วมกับการให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมทางการพยาบาล หรือการแพทย์ในประเทศไทย จึงให้ความสนใจอย่างมากกับการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย จากการศึกษาของ กลุณาเจสียวศักดิ์ (2001) พบว่า พยาบาลมีการเผชิญกับประเด็นปัญหาจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย ได้แก่ “การยืดชีวิต หรือยุติชีวิต” “จะปกปิดความลับผู้ป่วย หรือบอกความจริงกับญาติ” “เกณฑ์ตัดสินใจคุณค่าแตกต่างกัน” รวมทั้ง “ทรัพยากรจำกัดจะจัดสรรให้ใครดี” ซึ่งการศึกษาข้างต้น มีความสอดคล้องกับผลการศึกษานันทน์ภัส เสื่องมเอี่ยม (2541) ที่ทำการสัมภาษณ์แพทย์และพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ป่วยที่ใกล้เสียชีวิต พบว่า ประเด็นปัญหาจริยธรรมที่สำคัญ ได้แก่ การบอกความจริง การยืดชีวิตผู้ป่วย และการช่วยให้ผู้ป่วยจบชีวิต

การบอกความจริงกับผู้ป่วยและการคำนึง

ถึงสิทธิของผู้ป่วย เป็นสถานการณ์และองค์ประกอบที่พบในแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรม ซึ่งถือได้ว่าเป็นประเด็นสำคัญทางจริยธรรมในการรักษาพยาบาลที่มีการนำเสนอและอภิปรายอย่างกว้างขวาง ดังเช่น การศึกษาของ เพ็ญชื่น สุวรรณวงศ์ (2541) พบว่า บุคลากรทางด้านสุขภาพ แพทย์ และพยาบาล ยอมรับว่า การบอกความจริงกับผู้ป่วย เกี่ยวกับข้อมูลการเจ็บป่วยและทางเลือกในการรักษาที่เหมาะสมบนพื้นฐานของเหตุผลที่เชื่อถือได้ เป็นหน้าที่ที่สำคัญ เนื่องจากเป็นการแสดงถึงความตระหนักในสิทธิของผู้ป่วยและครอบครัว รวมทั้งเป็นการช่วยให้ผู้ป่วยและครอบครัวมีข้อมูลในการตัดสินใจบนพื้นฐานที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ที่ดีที่สุดสำหรับผู้ป่วย จากการศึกษาของ ศรีวรรณ มีบุญ (2539) เกี่ยวกับความรู้และความตระหนักของพยาบาลต่อสิทธิของผู้ป่วย และการพยาบาลที่ยอมรับในสิทธิของผู้ป่วย พบว่า พยาบาลมีความตระหนักในสิทธิของผู้ป่วยในระดับปานกลาง ถึงระดับสูง แต่ผู้ป่วยมีการรับรู้ว่าได้รับการพยาบาลที่คำนึงถึงสิทธิของผู้ป่วยในระดับต่ำ ดังนั้นประเด็นจริยธรรมเกี่ยวกับการยอมรับในสิทธิผู้ป่วย จำเป็นต้องได้รับความสนใจและส่งเสริมให้พยาบาลแสดงให้ผู้ป่วยได้รับรู้ถึงการยอมรับในสิทธิของผู้ป่วยที่พยาบาลมีให้มากขึ้น นอกจากนี้ ในการศึกษาของ อดอม จันทกุล (2001) เกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้ป่วยเกี่ยวกับการกระทำเชิงจริยธรรมของพยาบาล พบว่า ประมาณร้อยละ 70 ของผู้ป่วย รายงานว่า พยาบาลบอกข้อมูลที่สำคัญและเป็นความจริงที่น่าเชื่อถือแก่ผู้ป่วยจนกระทั่งผู้ป่วยเกิดความเข้าใจ และยืนยันว่า พยาบาลรักษาสัญญาที่ให้ไว้กับผู้ป่วย

เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือ การดูแลผู้ป่วย และการรักษาความลับ แม้ว่าผู้ป่วยรับรู้ว่ายาบาลบอกความจริง และรักษาสัญญา แต่ผู้ป่วยต้องการให้พยาบาลมีการกระทำเชิงจริยธรรมดังกล่าวเพิ่มขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมในการรักษาพยาบาลและการดูแลผู้ป่วยข้างต้น เมื่อพิจารณาถึงประเด็นปัญหาจริยธรรมของสถานการณ์ และของแต่ละองค์ประกอบในแต่ละสถานการณ์ของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมฯ อาจกล่าวได้ว่าแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมนี้ มีความสอดคล้อง และความเหมาะสม ที่จะนำมาใช้ศึกษาประเด็นปัญหาจริยธรรมที่พบได้ในการรักษาพยาบาล และการดูแลผู้ป่วย รวมทั้งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติที่เป็นไปตามเกณฑ์ ทำให้แบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรม มีความเที่ยงตรงตามคุณลักษณะของความสามารถเชิงจริยธรรมที่ใช้เป็นกรอบในการพัฒนาแบบวัด ที่จะนำมาใช้วัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล

ความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมฯ

การทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมฯ โดยพิจารณาจากค่าความสอดคล้องภายใน (internal consistency reliability) ที่แสดงถึง ความสอดคล้องของข้อคำถามในชุดแบบวัดที่สามารถวัดสิ่งเดียวกัน (Bum & Grove, 2001) นอกจากนี้ ความเชื่อมั่นของแบบวัดเป็นสิ่งที่แสดงถึง ความคงที่สม่ำเสมอของแบบวัดในการวัดซ้ำได้ (DeVellis, 1991; Mishel, 1998) ทั้งนี้แบบวัดที่สร้างขึ้นใหม่ต้องมีค่าความเชื่อมั่น

อย่างน้อย 0.70 (Nunnally, 1978) ซึ่งจากผลการทดสอบพบว่า แบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมฯ ทั้งชุด 43 ข้อคำถาม มีค่าความเชื่อมั่น จากการคำนวณหาค่าความสอดคล้องภายใน โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค เท่ากับ .94 และในแต่ละสถานการณ์มีค่าความสอดคล้องภายใน .88 - .92 นอกจากนี้ความสอดคล้องภายในของแต่ละองค์ประกอบมีค่า .72 - .86 จากค่าความสอดคล้องภายในของแบบวัดข้างต้น แสดงให้เห็นว่าแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมฯ มีความเชื่อมั่นในการนำมาใช้วัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล ตามสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลที่ระบุไว้ในแบบวัดนั้น

ในกรณีที่ค่าความสอดคล้องภายในมากกว่า .90 จำเป็นต้องพิจารณาข้อคำถามในชุดแบบวัดที่อาจมีความซ้ำซ้อน (redundancy) ของข้อคำถาม (DeVellis, 1991) สำหรับแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมฯ ทั้งชุด มีค่าความสอดคล้องภายในเท่ากับ .94 นอกจากนี้ในบางสถานการณ์ และบางองค์ประกอบ มีค่าความสอดคล้องภายในมากกว่า .90 แสดงว่าในแบบวัดฯ มีข้อคำถามที่ซ้ำซ้อน หรือมีข้อคำถามหลายข้อที่วัดสิ่งเดียวกัน ทั้งนี้จากลักษณะของแบบวัดที่ประกอบด้วย 3 สถานการณ์ และในแต่ละสถานการณ์ ประกอบด้วยชุดข้อคำถามที่สร้างมาจากแนวคิดความสามารถเชิงจริยธรรมที่ประกอบด้วยตัวชี้วัดหรือคุณลักษณะของความสามารถเชิงจริยธรรมที่เหมือนกัน ดังนั้นในทั้งชุดของแบบวัดจึงมีข้อคำถามจากทั้ง 3 สถานการณ์ที่ใช้วัดคุณลักษณะของความสามารถเชิง

จริยธรรมเดียวกัน สำหรับในแต่ละสถานการณ์ และแต่ละองค์ประกอบมีค่าความสอดคล้องภายใน .86 - .92 และ .72-.86 ตามลำดับ ซึ่งมีเพียงสถานการณ์ที่ 1 เท่านั้น ที่มีค่าความสอดคล้องภายในมากกว่า .90 แต่เมื่อพิจารณาความสอดคล้องภายในของแต่ละองค์ประกอบในสถานการณ์นี้ มีค่า .81- .85 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้ และเป็นค่าความสอดคล้องภายในที่แสดงถึงความเชื่อมั่น และให้ความหมายของการวัดความสามารถเชิงจริยธรรม ตามลักษณะทางจริยธรรมขององค์ประกอบ มากกว่าของสถานการณ์ และของแบบวัดทั้งคู่

ถ้าจะแก้ไขความซ้ำซ้อนของข้อคำถาม เพื่อให้ได้แบบวัดที่มีค่าความสอดคล้องภายในที่ความน่าเชื่อถือมากขึ้น อาจจะต้องพิจารณาลักษณะของข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบของสถานการณ์นั้น และอาจจะตัดข้อคำถามที่มีความซ้ำซ้อนออกไป ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคขององค์ประกอบที่เป็นไปตามเกณฑ์ และความหมายขององค์ประกอบที่แสดงถึงการวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลตามลักษณะจริยธรรมขององค์ประกอบนั้นๆ สำหรับการทดสอบแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมนี้ แต่อย่างไรก็ตามภายหลังจากพิจารณาลักษณะของข้อคำถาม และค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ไม่ได้มีการตัดข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบของสถานการณ์ที่ 1 ที่มีค่าความสอดคล้องภายใน .92 ออก

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบคุณภาพของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล โดยทำการทดสอบกับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 จำนวน 163 คน วิเคราะห์หาความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ผลการทดสอบพบว่าแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมฯ มีคุณภาพที่จะสามารถนำมาใช้วัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลได้ แม้ว่าในเบื้องต้นแบบวัดดังกล่าวถูกพัฒนาขึ้นจากแนวคิดความสามารถเชิงจริยธรรม เพื่อใช้วัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ ทั้งนี้แบบวัดที่ได้จากการทดสอบครั้งนี้สามารถนำมาใช้วัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล ในประเด็นปัญหาจริยธรรมในการพยาบาลที่แตกต่างกัน 3 สถานการณ์ โดยใช้ข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบ ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลที่สอดคล้องกับประเด็นปัญหาจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของแต่ละสถานการณ์

ข้อเสนอแนะ

การทดสอบคุณภาพของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล ครั้งนี้ ให้แนวทางในการนำแบบวัดที่ได้มีการพัฒนาในกลุ่มตัวอย่างหนึ่ง มาใช้ในกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ในการทดสอบคุณภาพเพื่อหาความเชื่อมั่น ทำการวิเคราะห์หาความสอดคล้องภายใน ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ ครอนบาคอัลฟาเท่านั้น ควรจะได้มี

การทดสอบความเชื่อมั่น ด้วยวิธีการทดสอบซ้ำ 2 ครั้ง เพื่อให้แบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมฯ มีคุณภาพยิ่งขึ้น หรือมีความคงที่ในการวัด

การทดสอบคุณภาพแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมฯ ครั้งนี้ทำกับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมฯ ที่ได้จากการทดสอบ อาจไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับนักศึกษาพยาบาลของสถาบันการศึกษาในภูมิภาคอื่น เนื่องจากในแต่ละสถาบันการศึกษา แต่ละภูมิภาคอาจมีความแตกต่างของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล เช่น ธรรมชาติของผู้สอนและผู้เรียน สิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ สถานที่ฝึกปฏิบัติ ดังนั้นจึงควรทำการทดสอบแบบวัดดังกล่าวกับนักศึกษาพยาบาลของสถาบันและภูมิภาคอื่นๆทั่วประเทศ เพื่อให้ได้แบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลที่ใช้ได้อย่างแพร่หลาย และควรทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ เพื่อหาเกณฑ์กลาง หรือ ค่ามาตรฐาน ที่จะใช้เป็นเกณฑ์ในการแปลผลคะแนนที่ได้จากการใช้แบบวัดต่อไป

ตลอดจนควรมีการศึกษาวิจัยระยะยาว (longitudinal study) ซึ่งจะสามารถประเมินการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลได้

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณต่อ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ได้จัดสรรทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัย ขอขอบคุณศูนย์วิจัยฯ คณะพยาบาลศาสตร์ ที่ได้สนับสนุนให้ข้อมูลและความช่วยเหลือในการดำเนินงานวิจัย รวมทั้งคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ ที่ได้พิจารณาตรวจสอบงานวิจัยให้มีความเหมาะสมและให้ความสำคัญกับการพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย นอกจากนี้ผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณเป็นอย่างยิ่งต่อนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ ที่ได้เข้าร่วมการวิจัย ซึ่งผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา เฉลียวศักดิ์. (2544). ประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมจากประสบการณ์ของพยาบาลในการให้การดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย. วิทยานิพนธ์ พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ถนนอม จันทกุล. (2544). พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลจากประสบการณ์ของผู้ป่วยผู้ใหญ่ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นันทน์ภัส เสืองามเอี่ยม. (2541). การศึกษาภาพลักษณ์เชิงจริยธรรมของวิชาชีพพยาบาล ศึกษาทัศนคติของพยาบาลและประชาชนผู้ใช้บริการในโรงพยาบาลสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เพ็ญพรรณ พิทักษ์สงคราม. (2539). การศึกษาสถานการณ์ทางจริยธรรมและความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญชีวัน สุวรรณวงศ์. (2541). ประเด็นจริยธรรมในการดูแลรักษาผู้ป่วยเด็ก : ทัศนะนักจริยศาสตร์ตะวันตก พุทธจริยศาสตร์และการปฏิบัติในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศรীরวรรณ มีบุญ. (2539). ศึกษาความตระหนักต่อสิทธิผู้ป่วยของพยาบาล การปฏิบัติการพยาบาลที่เป็นการเคารพสิทธิผู้ป่วย และการรับรู้ของผู้ป่วยต่อการปฏิบัติต่อการปฏิบัติการพยาบาล. วิทยานิพนธ์ พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อรัญญา เชาวลิต และ วันดี สุทธิรงค์. (2544, กรกฎาคม). การพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตด้านจริยธรรม. เอกสารประกอบการสัมมนาพยาบาลศาสตรศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 3 เรื่อง การพัฒนาการจัดการศึกษา หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อตอบสนองการปฏิรูประบบบริการสุขภาพไทย, กรุงเทพมหานคร.
- Burn, N., & Grove, S. K. (1997). *The practice of nursing research: Conduct, critique, & utilization* (3rd ed.). Philadelphia: W. B. Saunders.
- Chaowalit, A. (1997). *Development and psychometric evaluation of the ethical issues scale (EIS) for HIV/AIDS patient care in Thailand*. Unpublished doctoral dissertation. Boston College, The Graduate School of Nursing, USA.
- DeVellis, R. F. (1991). *Scale development: Theory and application*. CA: SAGE.
- Ferketich, S. (1990). Focus on psychometrics: Internal consistency estimates of reliability. *Research Nursing Health*, 13(6), 437-40.

- Jornisri, P. (2004). *Development of moral competence scale in nursing practice*. Unpublished doctoral dissertation, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand.
- Mishel, M. H. (1998). Methodological studies: Instrument development. In P. J. Brink & M. J. Wood (Eds.) *Advanced design in nursing research* (2nd ed.). Thousand Oak, CA: SAGE.
- Norman, G. R., & Streiner, D. L. (2000). *Biostatistics: The bare essentials* (2nd ed.). Hamiton: B.C. Decker.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory* (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.